

Н. В. Осадча,
кандидат економічних наук,
м. Дніпропетровськ

МИТНИЙ РЕЖИМ ПЕРЕРОБКИ, ЙОГО АЛГОРИТМ ТА ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ

Починаючи із здобуття Україною незалежності вітчизняні митниці здійснюють митне оформлення переробки іноземної давальницької сировини та готової продукції виготовленої з неї, причому з часом обсяги такого виду діяльності стрімко збільшуються. Також і збільшується спектр країн, з якими взаємодіє наша країна у сфері подібної діяльності. Зазначаємо, що найбільш яскраві, та ті, з якими Україна співпрацює протягом тривалого часу — це імпортери давальницької сировини з Німеччини, Франції, Данії, Італії, Чехії, що переважно діють у галузі текстильної промисловості.

Із введенням нового Митного кодексу України під режим переробки стали також потрапляти й обробка, внаслідок якої змінюється код товару, ремонт, у тому числі відновлення і регулювання, а також використання товарів, що не є продуктами переробки, але які полегшують процес виготовлення продуктів переробки. Саме із розширенням можливостей роботи митних режимів переробки зростає й актуальність дослідження таких режимів, оскільки більш складним став механізм їх роботи, плюс вони стали широко використовуватися суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності.

Актуальним є детальне дослідження режимів переробки, складання алгоритмів операцій, у яких послідовно проводиться аналіз окремих елементів та їх удосконалення.

Перевагами використання давальницьких схем для України, як для підприємств-переробників, є можливість завантажити власні виробничі потужності, покрити нестачу обігових коштів для придбання сировини та здійснення виробничого процесу, вирішити проблеми зайнятості.

Окрім того, використання давальницьких операцій призводить до здійснення прямих інвестицій у країну-переробника. Такі інвестиції супроводжуються запровадженням нових технологій, що, відповідно, позитивно впливає на розвиток країни.

Також зазначимо, що переробка давальницької сировини має позитивний вплив на платіжний баланс країн-переробників, оскільки зменшується інвестиційна та валютна нестача.

Роль митної служби у реалізації державної політики, спрямованої на підтримку і збільшення операцій з переробки давальницької сировини, очевидна, оскільки саме створення належних умов переміщення товарів та їх оподаткування відповідно до режиму

переробки на митній території України, може певним іншим способом впливати на обсяги використання давальницьких схем суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності.

Водночас перед митними органами стоїть завдання не допускати ухилення суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності від сплати мита, податків та інших платежів, неправомірно декларуючи товари у митний режим переробки на митній території України. Саме тому значення точних, послідовних дій інспекторів митної служби при здійсненні митного контролю і митного оформлення давальницької сировини є головним і визначальним.

Вагомий внесок в розвиток методології дослідження митних відносин внесло багато вітчизняних та закордонних науковців, а саме: Ю. Макогон, І. Бережнюк, В. Ляшенко, С. Коляда, О. Гребельник, А. Войцешук, І. Карамбович, К. Сандоровський, А. Козиріна, А. Єршова, М. Блінова, С. Ківалов, Д. Приймаченко, Б. Габричидже, С. Барамзін П. Дзюбенко. Але питання формування та аналізу операцій в межах митних режимів не було детально відпрацьовано.

Метою даної статті є здійснення аналізу нормативних актів, які регулюють умови, порядок розміщення товарів до митного режиму переробки на митній території України, порядок митного контролю та оформлення цих товарів та спроба систематизувати порядок дій уповноважених інспекторів митної служби в процесі здійснення митного контролю та оформлення товарів, що ввозяться на митну територію України з метою переробки, та продуктів такої переробки, що вивозяться за межі митної території України.

Операції по переробці давальницької сировини регулюються Законом України „Про операції з давальницькою сировиною у зовнішньоекономічних відносинах” від 15 вересня 1995 р. № 327/95-ВР [1].

Так, згідно цього нормативного акту давальницькою сировиною є сировина, матеріали, напівфабрикати, комплектуючі вироби, енергоносії, увезені на митну територію України іноземним замовником (чи закуплені іноземним замовником за іноземну валюту в Україні) або вивезені за її межі українським замовником для використання у виробленні готової продукції.

Операція з давальницькою сировиною — операція з попередньої поставки сировини для її наступного перероблення (оброблення, збагачення чи використан-

ня) на готову продукцію за відповідну плату, незалежно від кількості виконавців, а також етапів (операцій з перероблення цієї сировини) за умови, якщо вартість давальницької сировини на кожному етапі переробки становить не менш як 20 відсотків загальної вартості готової продукції. Операції, що не передбачають попередньої поставки сировини для отримання готової продукції, або коли вартість сировини є меншою зазначених 20 відсотків, не вважаються операціями з давальницькою сировиною [1].

У Митному кодексі України визначені умови поміщення та оподаткування товарів в режимі переробки.

На підставі статті 229 Митного кодексу України, **переробка на митній території України** — митний режим, відповідно до якого ввезені на митну територію України товари, що походять з інших країн, піддаються у встановленому законодавством порядку переробці без застосування до них заходів нетарифного регулювання за умови вивезення за межі митної території України продуктів переробки відповідно до митного режиму експорту [2].

Після вступу в дію нового митного кодексу передбачене значне розширення операцій з товарами, що можуть бути підпорядковані вище назначеним митним режимом. Крім проведення операцій з переробки давальницької сировини, українські підприємства можуть здійснювати й інші операції з товарами: обслуговування, ремонт, збірку та ін. Статтею 231 Митного кодексу України визначений наступний перелік операцій з переробки товарів:

- 1) власне переробка товарів;
- 2) обробка товарів — монтаж, збирання, монтування та налагодження, внаслідок чого одержуються інші товари;
- 3) ремонт товарів, у тому числі відновлення та регулювання;
- 4) використання окремих товарів, що не є продуктами переробки, але які сприяють чи полегшують процес виготовлення продуктів переробки, якщо самі вони при цьому повністю витрачаються [2, ст. 72].

Із урахуванням положень розділу 38 Митного кодексу України більш детально розглянемо досліджуваний митний режим.

Митним режимом переробки на митній території України підпорядковуються товари, що ввозяться в Україну (напряма переміщення товарів „імпорт”).

Це виключає можливість застосування митного режиму переробки на митній території України до товарів, що не перетинали митний кордон України. Яскравий приклад — закупівля давальницької сировини на території України за іноземну валюту в цілях переробки її в готову продукцію. Така сировина, передана згідно з актом прийому-передачі українським

підприємством — продавцем товару українському підприємству-виконавцю в рамках договору про переробку давальницької сировини, не знаходиться під митним контролем. Те ж можна застосовувати і відносно інших операцій, пов'язаних із переробкою товарів. Разом із цим, законодавчі акти України не обмежують права підприємств застосовувати митний режим переробки до товарів, які були раніше увезені і поміщені під інші незавершені митні режими [3].

Цей митний режим застосовується переважно до товарів, що ввозяться з метою їх переробки, обробки, ремонту на митній території України, що і відповідає призначенню цього режиму.

Мета ввезення товарів звичайно підтверджується зовнішньоекономічним договором (контрактом), що передбачає проведення конкретних операцій з товарами і подається митниці разом з іншими документами. У зовнішньоекономічному договорі (контракті) повинен бути чітко обумовлений предмет договору, що передбачає проведення операцій, пов'язаних з переробкою, обробкою, ремонтом (з вказівкою операцій, що проводяться при цьому), і вартість проведення операцій.

Згідно з визначенням митного режиму товар повинен бути виключно іноземного походження. Після вступу в силу нового Митного кодексу ця вимога стала певною проблемою для багатьох підприємств України, що здійснюють діяльність, пов'язану з проведенням ремонтних операцій з товарами власного виробництва або іншими товарами українського походження (на підставі договорів про сервісне обслуговування, про гарантійне обслуговування та ін.). Неможливість застосування даного митного режиму привела до необхідності поміщення українських товарів, що ввозяться, під митний режим імпорту і вивозу їх в митному режимі експорту після виконання операцій з переробки [13, ст. 352].

Що стосується часових рамок перебування товарів під митним режимом переробки на митній території України, то статтею 232 Митного кодексу України передбачені терміни переробки товарів на митній території України: термін переробки товарів на митній території України встановлюється митним органом виходячи з тривалості процесу переробки товарів і розпорядження продукцією їх переробки, але, як правило, не може перевищувати 90 днів. Цей термін повинен обчислюватися, починаючи від дня завершення митного оформлення товарів, що ввозяться для переробки [2].

Цією ж статтею Кодексу передбачено, що виходячи з технологічних особливостей переробки, Кабінет Міністрів України за представленням відповідного міністерства або іншого центрального органу виконавчої влади може встановлювати інші терміни переробки товарів. Ці норми повністю застосовуються і

до товарів, що переміщуються в рамках операцій по переробці давальницької сировини, і в рамках інших операцій, пов'язаних із переробкою товарів.

Оскільки такий митний режим відноситься до незавершених митних режимів, після закінчення встановленого терміну перебування товарів під цим режимом вони повинні бути обов'язково поміщені під інший митний режим, наприклад, під митний режим експорту.

Статтею 230 Митного кодексу передбачена необхідність отримання дозволу митного органу на розміщення товарів під даний митний режим. Із наказу ДМСУ України від 13.09.2003 № 609 „Про затвердження Порядку застосування митних режимів переробки на митній території України і переробки за межами митної території України” впливає, що такий дозвіл дає начальник митного органу, особа, яка його заміщує або інша посадова особа, уповноважена на це наказом митного органу [4].

Розміщення товарів під митний режим переробки на митній території України передбачає накладання митним органом певних обмежень щодо використання товарів, а згідно статті 233 Митного кодексу України, митні органи можуть проводити перевірку товарів, розміщених під цей режим, а також продуктів їх переробки у будь-якої особи, яка здійснює операції з переробки таких товарів. Окремі операції з переробки товарів можуть за дорученням підприємства-резидента, якому виданий дозвіл на переробку товарів, і з дозволу митного органу, здійснюватися іншим підприємством. У таких випадках відповідальність перед митними органами за дотримання порядку переробки товарів несе підприємство, що одержало дозвіл митного органу. Якщо умови переробки товарів передбачають виконання декількох операцій по їх переробці декількома підприємствами, то кожне з підприємств, що беруть участь в процесі переробки, повинне одержати дозвіл митного органу на переробку товарів на митній території України [2, ст. 72]. Ця вимога значною мірою ускладнює процедуру реалізації операцій, пов'язаних із переробкою товарів. Необхідність отримання дозволу митного органу на переміщення товарів під митним контролем на інше підприємство — учасника переробки вимагає серйозних підготовчих дій з боку українських підприємств.

Розміщення товарів під митний режим переробки на митній території України не передбачає яких-небудь звільнень від застосування до них заходів митно-тарифного регулювання.

Законом України від 15.09.95 № 327/95-ВР „Про операції з давальницькою сировиною” і постановою Кабінету Міністрів України від 17.11.2004 № 1524 „Про порядок випуску, обігу і погашення простих векселів при ввезенні (пересиланні) на митну територію Украї-

ни товарів з метою ремонту” передбачена сплата податків і зборів у вигляді векселя при поміщенні товарів під цей митний режим.

Розміщення товарів під митний режим переробки на митній території України згідно статті 229 Митного кодексу України звільняє від застосування до них заходів нетарифного регулювання, але у жодному випадку не звільняє від застосування інших видів контролю в рамках дозвільної системи, встановленої законодавством України.

При розміщенні товарів під митний режим переробки на митній території України застосовується вантажна митна декларація типу ІМ.51.

Перш ніж описувати загальний алгоритм роботи режиму звернемося до рис. 1, де схематично відображено кожен елемент загального процесу. Отож, розпочинаємо процес. Посилаючись на Наказ ДМСУ від 13.09.2003 № 609 „Про затвердження Порядку застосування митних режимів переробки на митній території України та переробки за межами митної території України” робимо опис першого етапу алгоритма, тобто знайомимося з правилами та особливостями подання заяви для отримання дозволу на розміщення товарів у митний режим переробки на митній території України.

Для отримання дозволу на розміщення товарів у митний режим переробки на митній території України, заявник режиму та, за наявності, переробник подають окремі заяви митним органам.

Дозвіл на ввезення та переробку товарів у режимі переробки надається митним органом, у зоні діяльності якого розташований заявник режиму, або митним органом, у зоні діяльності якого розташований переробник, за умови прийняття погодженого рішення про місце здійснення митного оформлення товарів.

Заяви реєструються в митному органі згідно порядку, встановленого законодавством.

Разом із заявою підприємства митному органу подаються засвідчені в установленому порядку копії документів, що підтверджують відомості, які зазначаються у даній заяві:

- 1) зовнішньоекономічні договори;
- 2) технологічні схеми переробки;
- 3) державні стандарти й стандарти підприємства, технічні умови;
- 4) висновки Торгово-промислової палати України або регіональних торгово-промислових палат про підтвердження кількісних показників виходу продуктів переробки за договором із переробки товарів, за потреби;
- 5) висновки експертних установ, що мають відношення до виконання зовнішньоекономічної операції з переробки товарів, за наявності;
- 6) висновки Мінекономіки України про визначення операції як такої, що належить до операцій з

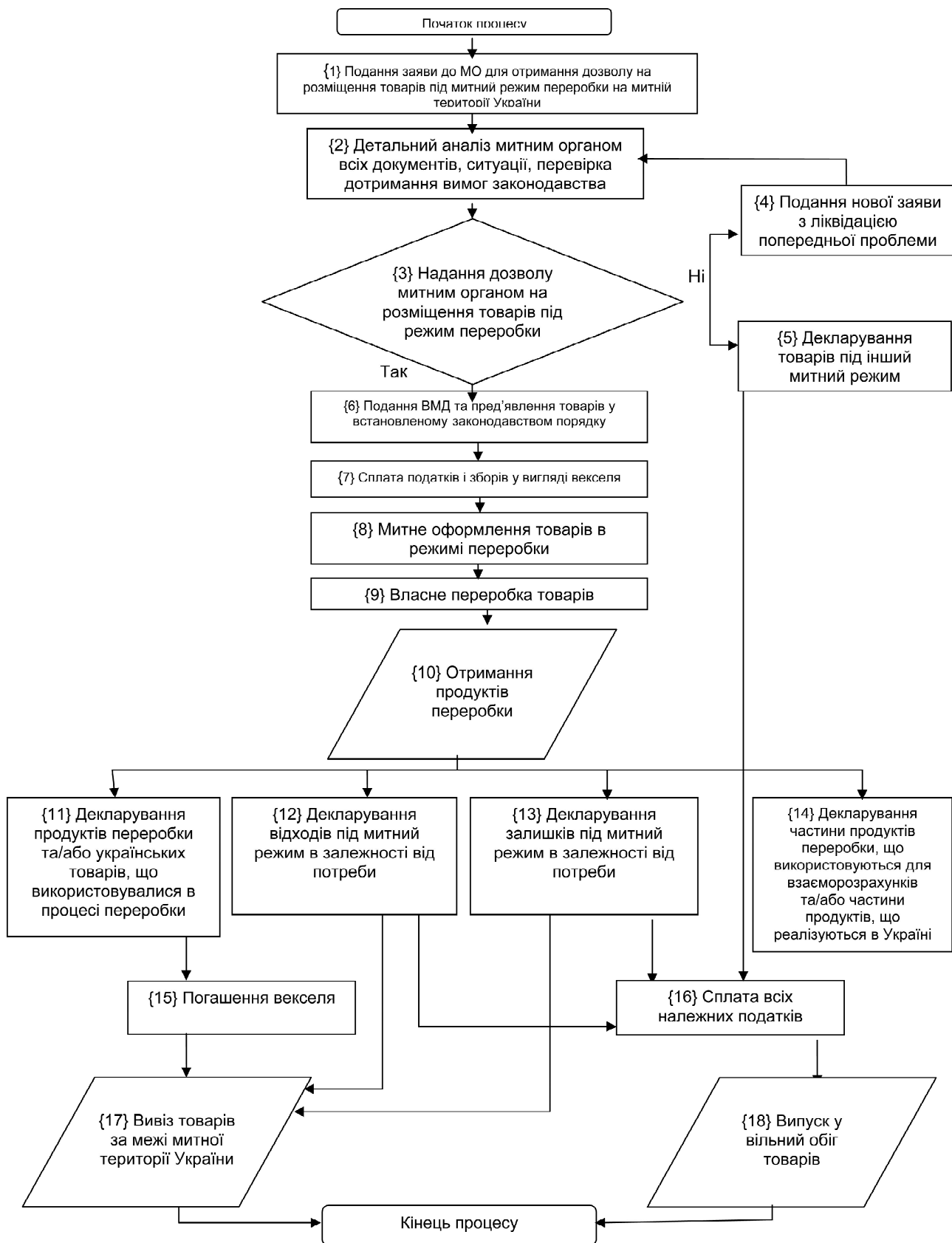

Рис. 1. Алгоритм митного режиму переробки на митній території

давальницькою сировиною при переміщенні через митний кордон України товарів;

7) договори на переробку товарів, укладені між заявником режиму і переробником (переробниками), якщо окремі операції (або повний цикл) з переробки товарів здійснюватимуться переробником (переробниками);

8) договори зберігання товарів, що будуть розміщуватись у митний режим переробки, та продуктів їх переробки (у разі їх укладення);

9) дозволи, надані митними органами переробникам, якщо окремі операції (або повний цикл) із переробки товарів здійснюватимуться переробниками;

10) інші документи, що мають відношення до виконання зовнішньоекономічної операції з переробки товарів, за бажанням підприємства.

Заява підприємства розглядається митним органом протягом 10 робочих днів від дати реєстрації її митним органом.

За результатами розгляду заяви керівник митного органу або уповноважена ним особа надає підприємству дозвіл чи відмову в наданні дозволу, про що повідомляє заявника режиму та/або переробника. Дозвіл щодо переробки товарів 1-24 груп згідно з УКТЗЕД надається керівником митного органу або його заступником [3].

Заяву з дотриманням всіх вимог суб'єкт ЗЕД подав, далі настає наступний, 2 етап.

Для прийняття рішення про надання дозволу митним органом:

1) здійснюється детальний аналіз поданих документів;

2) вивчаються державні стандарти й стандарти підприємства, технічні умови, описи та креслення, відповідно до яких має здійснюватися переробка товарів, розміщених у митний режим переробки;

3) розглядаються можливість дотримання підприємством установлених законодавством умов переробки, технологічні особливості процесу переробки та можливість ідентифікації товарів, розміщених у митний режим переробки в продуктах переробки.

Видачі дозволу на ввезення та переробку товарів у режимі переробки або дозволу на виконання окремих операцій з переробки товарів може передувати огляд територій, приміщень складів та інших місць, де знаходяться або можуть знаходитися товари і транспортні засоби, що підлягають митному контролю, чи провадиться діяльність, контроль за якою законом покладено на митні органи.

Огляд проводиться обов'язково в разі переробки товарів чи отримання продуктів переробки, що класифікуються в 1-24 групах згідно з УКТЗЕД.

Рішення щодо проведення в інших випадках такого огляду приймається керівником митного органу

або уповноваженою ним особою з урахуванням номенклатури товарів, що піддаються операціям з переробки, характеру таких операцій та інших обставин із визначенням завдань для такого огляду.

За результатами огляду, складається акт про проведення огляду територій і приміщень складів тимчасового зберігання, митних ліцензійних складів, спеціальних митних зон, магазинів безмитної торгівлі та інших місць.

Для прийняття рішення про надання дозволу митний орган також може використовувати:

* висновки експертних підрозділів Держмитслужби;

* довідки та рішення митних органів стосовно митної вартості чи коду товару згідно з УКТЗЕД.

Строк дії дозволу митний орган зазначає в розділі „Строк дії дозволу/особливі умови дозволу/причини відмови” заяви підприємства [3].

Після 2 етапу митний орган вирішує питання надання дозволу на розміщення товарів у митний режим переробки на митній території України, або за наявності причин, забороняє розмістити їх. Тоді відповідно до блок-схеми, у залежності від ситуації можуть настати події (етап 4, 5, 6). Тобто якщо митний орган із певних причин, які ми опишемо нижче, не дає згоди на розміщення товарів у митний режим переробки на митній території України у суб'єкта є дві альтернативи, одна — подати нову заяву з ліквідацією проблем попередньої ситуації (етап 4), і переміститись знову на 2 етап. Або ж, за нагальної потреби, — переміщення на митну територію України необхідних товарів, задекларувавши їх у інший митний режим, сплативши при цьому необхідні податки, випустити їх у вільний обіг, як приклад, і закінчити загальний процес.

Опишемо моменти, що стосуються відмови митного органу у наданні дозволу на розміщення товарів у досліджуваний режим.

Рішення про відмову в наданні дозволу надається заявникові режиму та/або переробникові, якщо:

1) відомостей, зазначених у документах, доданих до заяви підприємства, недостатньо для визначення обов'язкового обсягу виходу продуктів переробки, що утворюються в результаті переробки товарів, а саме товарної продукції, супутніх продуктів переробки та відходів переробки, їх кількісних та якісних показників, а також намірів щодо розпорядження ними;

2) митний орган виявив невідповідність у відомостях, що містяться у поданих підприємством документах, або недостовірність цих відомостей;

3) за результатами огляду митним органом встановлено відсутність у підприємства належного технологічного обладнання, приміщень, умов для обліку і зберігання;

4) підприємством не виконано вимоги законодавства щодо заборон (обмежень) з переробки товарів.

Рішення про відмову в наданні дозволу митний орган заносить у розділ „Рішення митного органу” заяви підприємства та супроводжує листом, що містить роз’яснення причин відмови та вичерпні вимоги, виконання яких необхідне для одержання дозволу.

Виникнення або виявлення митницею обставин, що не відображені у заяві або в документах, що додавалися до цієї заяви, а також встановлення законодавством заборон (обмежень) на переробку окремих товарів є підставою для надання відмови в митному оформленні наступних партій товарів, що заявляються в митних режимах переробки.

Такими обставинами є:

1) застосування спеціальних санкцій до підприємства відповідно до статті 37 Закону України „Про зовнішньоекономічну діяльність”;

2) внесення змін до зовнішньоекономічного договору, на підставі якого здійснюватиметься переробка товарів;

3) зміна переробників;

4) внесення змін до технологічних схем переробки товарів;

5) зміна найменування та/або кількості продуктів переробки, що виготовляються відповідно до однієї технологічної схеми переробки, поданої митному органу разом із заявою;

6) зміна характеристик товарів, що переміщуються для переробки, які впливають на якісні чи кількісні показники обов’язкового виходу продуктів переробки;

7) інші обставини, що впливають на обсяг виходу продуктів переробки та їх характеристики.

У разі виникнення вищезазначених обставин, (крім випадків встановлення законодавством заборон (обмежень) щодо операцій з переробки окремих товарів) заявник режиму повинен письмово проінформувати про це митний орган, надати документи, що підтверджують такі обставини.

Якщо обставини не мають впливу на найменування та обсяги виходу продуктів переробки (крім випадків зміни переробників), то відомості про такі обставини вносяться до оригіналу і копії дозволу, підписуються керівником митного органу або вповноваженою ним особою, скріплюються печаткою митного органу.

Якщо обставини впливають на найменування та обсяги виходу продуктів переробки, а також у разі зміни переробників заявник режиму звертається за одержанням в установленому порядку нового дозволу.

Також зазначимо, що якщо дозвіл на розміщення товарів у митний режим переробки на митній території України вже виданий суб’єкту, то він все одно може бути скасований у випадку:

— заявник режиму або переробник не дотримується положень Митного кодексу України та інших актів законодавства України;

— дозвіл видано на підставі недостовірних даних, що мали істотне значення для прийняття рішення про його видачу.

Рішення про скасування дозволу оформлюється листом митного органу, у якому зазначаються причини скасування цього дозволу та повідомляються права й обов’язки заявника режиму та переробника (якщо окремі операції (або повний цикл) з переробки товарів здійснюються переробником).

Лист реєструється в митному органі відповідно до Примірної інструкції з діловодства та видається або надсилається поштою (з повідомленням про вручення) заявникові режиму та переробникові.

Якщо дозвіл скасовано, заявник режиму протягом 10 днів повинен задекларувати товари, розміщені у режим переробки, та/або продукти їх переробки до іншого митного режиму з додержанням вимог Митного кодексу України й інших нормативно-правових актів України з питань митної справи.

У випадку, коли митний орган надав дозвіл на розміщення товарів у режим переробки на митній території України, суб’єкт зовнішньоекономічної діяльності подає вантажну митну декларацію та пред’являє товари у даному режимі (етап 6 алгоритму). Згідно із Законом України від 15 вересня 1995 року № 327/95-ВР „Про операції з давальницькою сировиною у зовнішньоекономічних відносинах” сплачує у вигляді векселя належні податки і збори (етап 7 алгоритму). Далі на 8 етапі спостерігаємо перехід до процесу митного оформлення, задекларованих товарів, де ми опишемо ряд процедур та особливостей даного стадії.

Митне оформлення товарів у режимах переробки здійснюється митним органом, що надав дозвіл на ввезення та переробку товарів у режимі переробки, заповненої в установленому законодавством України порядку.

Контроль за дотриманням митного режиму переробки в цілому здійснюється митним органом, що надав дозвіл на ввезення та переробку товарів у режимі переробки. Митний контроль за виконанням окремих операцій з переробки товарів здійснюється митним органом, що надав дозвіл на виконання цих операцій.

Митний орган здійснив митне оформлення заявлених товарів, тепер суб’єкт зовнішньоекономічної діяльності може приступати до власне переробки оформлених товарів, що відображено на 9 етапі загального алгоритму. На виході з даного етапу ми маємо продукти переробки, що відображено у елементі [10] загальної схеми алгоритму. А далі в залежності від спеціалізації переробки, від результатів переробки спостерігає-

мо чотирьохгілкове розгалуження (елементи [11], [12], [13], [14]), де перехід може здійснюватися і конкретно до якогось одного напрямку, і в сукупності до декількох, все залежить від конкретної ситуації.

Розглянемо класичну ситуацію, коли після 10 елементу алгоритму йде перехід до 11 етапу, тобто декларування продуктів переробки з застосуванням декларації, оформленої в режимі експорту та/або декларування українських товарів, що використовувалися в процесі переробки з застосуванням окремої митної декларації. Після чого йде погашення векселя, що оформлявся при оформленні товарів, які перероблялися на митній території України (етап 15). Після чого фактично здійснюється вивезення продуктів переробки за межі митної території України (етап 17).

Також можливий випадок, коли можуть залишитися відходи та залишки, що виникли в процесі переробки, тоді їх також потрібно, вже після отримання продуктів переробки, задекларувати у відповідний режим (етап 12, 13). Режим декларування обирається за потребою. Можливий вивіз разом із готовою продукцією за межі митної території України, тоді спостерігаємо, по графічному алгоритму, перехід до 17 етапу. А можливе декларування відходів та залишків у режим для реалізації їх на території України, зі сплатою належних податків та зборів (шлях до етапів 16, 18).

І, нарешті, можливий випадок (етап 14), тобто декларування частини продуктів переробки, що використовуються для взаєморозрахунків, та/або частини продуктів переробки, що реалізуються в Україні, зі сплатою всіх належних податків і платежів (етап 16) і з застосуванням нетарифного регулювання, з застосуванням декларації, оформленої в митний режим імпорту.

Митне оформлення товарної продукції здійснює митний орган, що надав дозвіл на ввезення (вивезення) та переробку товарів у режимі переробки, або, за умови погодження місця митного оформлення товарів із цим митним органом, митний орган, що надав дозвіл на виконання окремих операцій з переробки товарів у режимі переробки.

Митне оформлення супутніх продуктів переробки та залишків переробки здійснюється митним органом, у зоні діяльності якого утворилися такі продукти переробки.

Відходи переробки до завершення строку переробки товарів підлягають видаленню відповідно до законодавства та перебувають під митним контролем до моменту подання власником цих відходів або вповноваженою ним особою документів, які підтверджують видалення відходів.

Митний режим переробки на митній території України є досить складним для використання. Так, наприклад, для отримання дозволу, а потім і оформ-

лення товарів у режимі переробки на митній території України митними органами вимагається значний пакет документів. У заяві на видачу дозволу суб'єкт зовнішньоекономічної діяльності повинен обґрунтувати підстави для розміщення товарів в режим переробки з посиланням на відповідні статті, пункти, абзаци нормативно-правових актів та надати схеми переробки. Але застосування таких жорстких вимог є зрозумілим, оскільки використання зазначеного митного режиму звільняє суб'єкта зовнішньоекономічної діяльності від сплати мита, інших податків при ввезенні продукції. Внаслідок цього держава прагне вберегти себе від необґрунтованого звільнення від платежів і, як наслідок, втрати частини надходжень до бюджету.

З погляду процесів світової інтеграції та глобалізації подібне процедурне ускладнення може призводити до зменшення переваг від використання режиму переробки на митній території України у вигляді сприяння розвитку промислового виробництва.

До недоліків чинного законодавства, що регулює здійснення операцій з давальницькою сировиною можна віднести недостатню врегульованість визначення понять „власне переробки” та „обробки”.

На жаль, у ст. 231 Митного кодексу України немає жодної вказівки на те, що вважається „власне переробкою”, а що — „обробкою”, і за яким критерієм треба розрізняти операції, перелічені у п.1 та п.2, адже у МКУ немає будь-якого зв'язку з наявними визначеннями давальницьких операцій. Внаслідок цього, інспектор митної служби, знаходячись на етапі визначення відповідності умов зовнішньоекономічного договору ЗУ від 4.10.2001 N 761-III, може зробити помилку і продовжити рухатись за хибним напрямком, передбаченим алгоритмом.

Гострота проблеми полягає в тому, що ввезення сировини для „переробки” та „обробки” оподатковується принципово по-різному. Зокрема у листі ДМСУ від 06.01.2004 р. №11/5-15-4-ЕП „Про оподаткування товарів залежно від обраного митного режиму” як давальницька сировина розглядаються лише товари, що ввозяться для „власне переробки”, і тільки для них надаватиметься право сплачувати усі нараховані податки векселем [7]. Своєю чергою, операції з „обробки” лист ДМСУ №11/5-15-4-ЕП трактує як такі, що не підпадають під дію Закону №327 і за які податки стягуються „живими грішми”. Отож, якщо операції з переробки товару не відповідають визначенню „операцій з давальницькою сировиною” [1], до них будуть застосовані усі передбачені МКУ обмеження: необхідність отримання дозволу, обмежений термін переробки (90 днів), контроль за обсягом готової продукції тощо; проте пільг в оподаткуванні, передбачених Законом №327, не буде.

Внаслідок цього можуть виникати суперечності між інспекторами митної служби і декларантами, які будуть прагнути здійснювати оплату мита та інших податків за допомогою податкового векселя, і як наслідок буде проблематичним виконання дій, передбачених загальним алгоритмом, наведеним у другій частині, у блоці нарахування і сплати декларантом платежів при ввезенні товарів для подальшої їх обробки на митній території України.

Згідно зі статтею 237 Митного кодексу України, **переробка за межами митної території України** — митний режим, відповідно до якого товари, що перебувають у вільному обігу на митній території України, вивозяться без застосування заходів тарифного та нетарифного регулювання з метою їх переробки за межами митної території України та наступного повернення в Україну [2].

Розміщення товарів під митний режим переробки за межами митної території України так само, як і розміщення під попередній митний режим, здійснюється в цілях реалізації складних видів зовнішньоекономічних операцій. Це операції, пов'язані з переробкою давальницької сировини (Закон України „Про операції з давальницькою сировиною в зовнішньоекономічних відносинах”) [1], і операції, що передбачають проведення різних операцій з товарами. Спектр останніх визначений в статті 238 Митного кодексу України з посиланням на статтю 231 Кодексу. Тобто, операції по переробці товарів в даному режимі аналогічні тим, які виробляються в рамках попереднього митного режиму, і можуть включати:

- 1) власне переробку товарів;
- 2) обробку товарів — монтаж, збирання, монтування та налагодження, внаслідок чого одержуються інші товари;
- 3) ремонт товарів, у тому числі відновлення та регулювання;
- 4) використання окремих товарів, що не є продуктами переробки, але які сприяють чи полегшують процес виготовлення продуктів переробки, якщо самі вони при цьому повністю витрачаються.

З урахуванням положень глави 39 Митного кодексу України опишемо карту митного режиму переробки за межами митної території України.

Під митний режим переробки за межами митної території України розміщуються товари, що вивозяться з України (напрямо переміщення товарів „експорт”).

Такий митний режим застосовується до товарів, що вивозяться з метою їх переробки, обробки, ремонту за межами митної території України, що прямо відповідає призначенню цього режиму.

Країна походження товарів, що розміщуються під цей митний режим, не має значення, тому під цей режим можуть поміщатися і українські, і іноземні товари.

Для розгляду часових рамок перебування товарів під таким митним режимом необхідно керуватися статтею 240 Митного кодексу України, яка свідчить, що термін переробки товарів за межами митної території України встановлюється митним органом при видачі дозволу підприємству-резиденту, виходячи з тривалості процесу переробки товарів, але, як правило, не може перевищувати 90 днів. Алгоритму митного режиму переробки за межами митної території України наданий на рис. 2.

При розміщенні товарів під митний режим переробки за межами митної території України застосовується вантажна митна декларація типу ЕК.51.

Оскільки такий митний режим відноситься до незавершених митних режимів, після закінчення встановленого терміну товари повинні бути обов'язково розміщені під інший митний режим, наприклад під митний режим експорту.

Статтею 239 Митного кодексу передбачена необхідність отримання окремого дозволу митного органу на поміщення товарів під даний митний режим. Згідно наказу ДМСУ України від 13.09.2003 № 609 „Про затвердження Порядку застосування митних режимів переробки на митній території України та переробки за межами митної території України” такий дозвіл дається начальником митного органу, особою, що його заміщує або іншою посадовою особою, уповноваженою на це наказом митного органу.

Розміщення товарів під митний режим переробки за межами митної території України передбачає накладення митним органом певних обмежень щодо використання товарів, але не передбачає застосування до них заходів митно-тарифного і нетарифного регулювання. Проте це у жодному випадку не звільняє товари від застосування до них інших видів контролю в рамках дозвільної системи, встановленої законодавством України.

Однією з відмінностей від попереднього митного режиму — необхідність пред'явлення підприємством митному органу разом з вантажною митною декларацією на ввезення до України продуктів переробки згідно статті 242 Митного кодексу України і наказу ДМСУ від 24.12.2003 № 909 „Про затвердження Порядку застосування окремої митної декларації” окремої митної декларації (типу ІМ.40.ВТ) на іноземні товари, витрачені в процесі переробки раніше вивезених товарів. Цей документ представляється митному органу виключно у випадках, коли іноземним підприємством, що здійснило переробку, в процесі її проведення були використані іноземні товари (це товари, якими укомплектований продукт переробки і які разом з ним ввозяться до України).

Товари, що перебувають у вільному обігу на те-

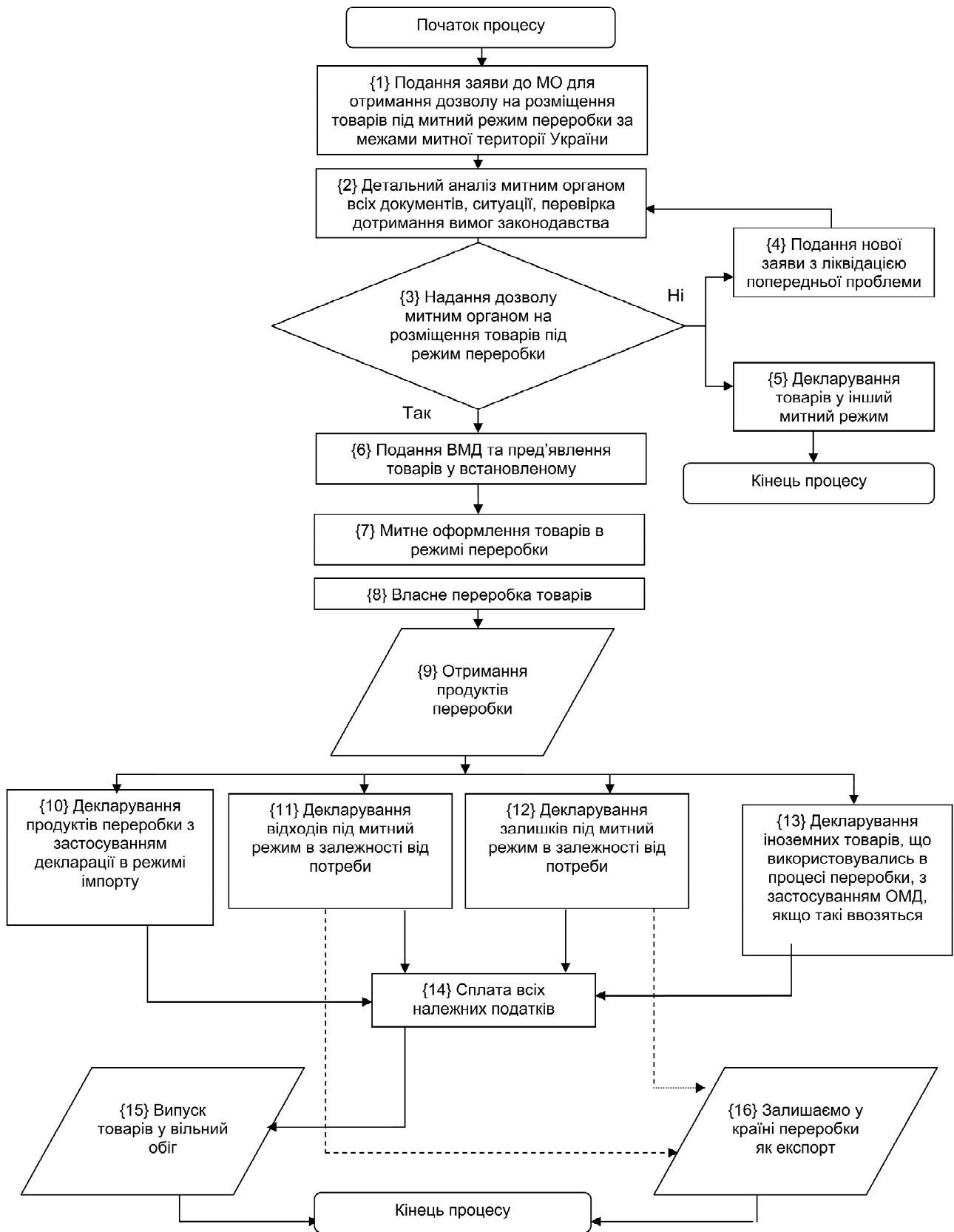

Рис. 2. Алгоритм митного режиму переробки за межами митної території України

риторії України, вивозяться без застосування заходів тарифного та нетарифного регулювання з метою їх переробки за межами митної території України. Тимчасове вивезення товарів ЄС з метою переробки за межами митної території об'єднання (outward processing) тягне за собою застосування експортних мит, заходів торговельної політики та інших формальностей [9, 122]. Товари, що є результатом операції з переробки за межами митної території ЄС, випускаються у вільний обіг на митній території з частковим звільненням від обкладання імпортом митом. Таке часткове звільнення полягає у відрядуванні від суми імпортного мита, застосованого до компенсуючої продукції, ставки мита, яке було б застосоване до імпорту тимчасово експортованих для переробки товарів ЄС.

При ввезенні на митну територію України продуктів переробки вони оподатковуються за загальними правилами згідно діючого законодавства.

Режим переробки за межами митної території, передбачений в ЄС, не завжди є сприятливим для використання, оскільки до товарів при цьому застосовуються експортні мита. Режим переробки за межами митної території ЄС у такий спосіб опосередковано спонукає виробника вдаватися до переробки товарів, для яких передбачене експортне мито, в межах митної території, тобто сприяє розвитку промислового виробництва в ЄС.

У частині умов вивезення товарів для переробки митний режим переробки за межами митної території України, у порівнянні з європейським, є сприятливішим для розвитку промислового виробництва за межами митної території України. Він не відповідає ані митному законодавству ЄС, ані економічним інтересам України.

Отже, визначення митного режиму переробки на митній території України (ст. 229 МК України) вимагає внесення доповнення щодо незастосування імпортного мита до іноземних товарів, які використовуються в процедурах переробки в разі дотримання умов митного режиму.

Для іноземних товарів і продукції переробки має бути прямо передбачена можливість зміни їх митного режиму на будь-який інший (без обмеження виключно режимом експорту) за аналогом ст. 128 Митного кодексу ЄС і в разі необхідності сплати імпортного мита за умовами нового митного режиму.

Для приведення митного законодавства України у відповідність із митним законодавством ЄС необхідно внести зміни до МК України, передбачивши окремий розділ „Переробка під митним контролем”, розкрити зміст цього режиму, закріпити можливість ввезення й обробки іноземних товарів на митній території України із сплатою імпортного мита, передбаченого законодавством для кінцевої продукції в разі її

реалізації в межах митної території України. При розробці необхідного проекту закону за основу може бути прийнятий спеціальний протокол F.2 Кіотської конвенції [8]

Режим переробки на митній території України містить в собі достатньо багато заборон. По-перше, існують часові обмеження. Строк переробки товарів на митній території України встановлюється митним органом під час надання дозволу підприємству-резиденту виходячи з тривалості процесу переробки товарів та розпорядження продукцією їх переробки, але, як правило, не може бути більшим ніж 90 днів. Такий термін може бути подовжений Кабінетом Міністрів України за поданням відповідних міністерств у відповідності з особливостями технологічного процесу переробки. Тобто у статті 232 Митного кодексу України необхідно внести зміни щодо продовження термінів до 365 днів. Тому що узгодити питання на рівні певних Міністерств та Мінекономіки практично неможливо.

Митні органи здійснюють контроль за об'ємом виходу продуктів переробки, що утворюються в результаті переробки товарів на митній території України. Дані про об'єм виходу продуктів переробки зазначаються в договорі (контракті) на переробку товарів на митній території України. На практиці при здійсненні даного режиму виникає багато питань з боку митних органів, що сповільнює зовнішньоекономічну діяльність.

Доцільно внести зміни в Митний кодекс України щодо спрощення процедур контролю за режимом переробки на митній території. Ці дозволи можуть здійснюватися у відповідності до режиму найбільшого сприяння на підставі двохсторонніх домовленостей між країнами. Наприклад, між Україною та Росією. При цьому необхідно встановити контроль на підставі двохсторонніх домовленостей за процесом переробки. Такий контроль можуть здійснювати митні органи країни, в якій здійснюється переробка спільно з податковою адміністрацією, тобто сам контроль перенести на період митного пост-аудиту та здійснювати внутрішнім аналізом підприємства, на якому здійснюється переробка.

Далі доцільно спростити процес митного оформлення результатів переробки у режим імпорту, у випадку, якщо країна бажає залишити їх собі. При цьому не оподатковувати його внутрішніми податками (стосується нового Податкового кодексу).

При цьому доцільно збільшити термін використання даного режиму до одного року, тому що операції з переробки можуть бути складними та вимагати більшої витрати зусиль та часу.

Розміщення товару під митний режим переробки на митній території не передбачає будь-яких звільнень від застосування до них заходів митно-тарифного ре-

гулювання. Передбачена подача підприємством, яке здійснює дані операції, векселя на суму митних податків, який буде погашений у випадку їх вивезення та виступає гарантом сплати податків та зборів. Можливим варіантом активізації зовнішньоекономічної діяльності є зменшення суми переведених податків, тобто розміру векселя.

Такі заходи приваблять іноземних партнерів скористатися існуючими, але іноді не використовуваними виробничими потужностями у повному обсязі та сприятимуть притоку іноземних інвестицій.

Удосконалення правового регулювання потребує також і режим переробки за межами митної території України у відповідності до вимог ЄС. Зокрема, необхідним є:

— поширення дії експортних тарифних і нетарифних заходів регулювання на товари, що тимчасово вивозяться з митної території України з метою переробки;

— розроблення системи часткового звільнення від імпортного мита продукції переробки за принципом віднімання від суми застосованого імпортного мита ставки мита, що застосовується до іноземних товарів аналогічних тим, які були вивезені за межі митної території для переробки;

— виключення з предметів переробки товарів, які не можуть бути ідентифіковані у складі продукції переробки та належність яких не може бути визначена іншими засобами.

Література

1. **Закон** України від 15 вересня 1995 року № 327/95-ВР „Про операції з давальницькою сировиною у зовнішньоекономічних відносинах”. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: www.customs.gov.ua/
2. **Митний кодекс** України. [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://mito.org.ua>. 3. **Науменко В. П.** Митне регулювання зовнішньоекономічної діяльності в Україні [Текст] / В. П. Науменко, П. В. Пашко, В. А. Русаков, — К. : Знання. — 2006. — 394 с. — ISBN 966-346-132-2. 4. **Наказ** ДМСУ від 13.09.2003 № 609 „Про затвердження Порядку застосування митних режимів переробки на митній території України та

переробки за межами митної території України”. [Електронний ресурс]. — Режим доступу : www.customs.gov.ua/. 5. **Козырин А. Н.** Таможенные режимы. [Текст] / А. Козырин — М. : Статут, 2000. — 247 с. 6. **Офіційний сайт** Державної митної служби України. — Режим доступу : <http://www.customs.gov.ua/> 7. **Закон** України 16 квітня 1991 року № 959-ХІІ „Про зовнішньоекономічну діяльність”. [Електронний ресурс] — Режим доступу : www.customs.gov.ua/. 8. **Регламент** ЄС № 450/2008 Європейського парламенту та ради від 23 квітня 2008 року про встановлення Митного кодексу Співтовариства (Модернізованого Митного союзу) [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://eurodocs.sdla.gov.ua/DocumepantViewLast/tabid/30/ctl/Edit/mid/31/ID/10004098/Lang/Default.aspx>

Осадча Н. В. Митний режим переробки, його алгоритм та шляхи вдосконалення

У статті проаналізовані елементи митних процедур в межах митного режиму переробки, побудовані алгоритми митних операцій та визначені напрями їх вдосконалення.

Ключеві слова: алгоритм, переробка на митній території, дозвіл, митні платежі.

Осадчая Н. В. Таможенный режим переработки, его алгоритм и пути совершенствования

В статье проанализированы элементы таможенных процедур режима переработки, построены алгоритмы таможенных операций и определены направления их совершенствования

Ключевые слова: алгоритм, переработка на таможенной территории, разрешение, таможенные платежи.

Osadcha N. V. Customs inward processing, his algorithm and perfection ways

In article elements of customs procedures of a inward processing are analysed, algorithms of customs operations are constructed and directions of their perfection are defined

Key words: algorithm, processing in customs territory, the permission, customs taxes.

Стаття надійшла до редакції 18.12.2010
Прийнято до друку 15.03.2011